

نگاهی به «تفسیرالمیزان»

۵ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۲۲:۳۶

علامه طباطبایی درباره تفسیر خود از قرآن می‌گوید که ابتدا در روایتهای کتاب بحارالانوار بسیار جست و جو و اندیشه کرده و هفت رساله با هفت موضوع تألیف کرده و بعد به تفسیر قرآن می‌پرداخته است. او در مقدمه کتاب در بخشی تحت عنوان «بیان آیات» این هفت موضوع را آورده است که عبارت‌اند از:...

المیزان فی تفسیر القرآن، تفسیر کامل قرآن به قرآن به زبان عربی در بیست جلد، اثر فیلسوف و مفسر نامدار شیعی معاصر، سیدمحمد حسین طباطبایی (۱۳۲۱ق - ۱۳۶۰ ش) است.

علامه طباطبایی تفسیر قرآن را در ۱۳۳۳ ش آغاز کرد و در ۲۳ رمضان ۱۳۹۱ / ۲ آبان ۱۳۵۰ به پایان برد.

تفسیر به معنی گزارش کردن و شرح‌دادن است و در واقع علمی است که حقیقت معنی آیات قرآن را بیان می‌کند.

انگیزه شروع این تفسیر از هنگام تدریس علامه در حوزه علمیه قم برای طلاب علوم دینی شکل گرفت که وی با اصرار شاگردانش به جمع‌آوری آن دروس پرداخت.

اولین جلد المیزان در ۱۳۳۴ ش و جلد بیستم آن در ۱۳۵۰ ش در تهران توسط دارالکتب الاسلامیه و هم‌زمان در بیروت توسط مؤسسه اعلمی به چاپ رسید.

علامه طباطبایی درباره تفسیر خود از قرآن می‌گوید که ابتدا در روایتهای کتاب بحارالانوار بسیار جست و جو و اندیشه کرده و هفت رساله با هفت موضوع تألیف کرده و بعد به تفسیر قرآن می‌پرداخته است. او در مقدمه کتاب در بخشی تحت عنوان «بیان آیات» این هفت موضوع را آورده است که عبارت‌اند از:

۱- آشنایی با صفات خداوند مانند قدرت، علم، یکتایی و ...

۲- آشنایی با افعال خداوند مانند قضا و قدر و ...

۳- شناخت مسائلی در مورد جهان که با انسان ارتباط دارد مانند آسمان، زمین، ملائکه، جن، شیاطین و...

۴- شناخت مسائل مربوط به انسان قبل از دنیا.

۵- شناخت مسائل مربوط به انسان در دنیا.

۶- شناخت مسائل مربوط به انسان بعد از رحلت از دنیا (برزخ و معاد)

۷- آشنایی با اخلاق انسانی و مراحل حق می‌پیمایند مانند ایمان، احسان و ...

علامه طباطبایی در تألیف المیزان از منابع بسیاری در موضوعات تفسیر، حدیث، تاریخ، لغت و ... استفاده کرده است. همچنین به توضیح و تفسیر داستان پیامبران مانند حضرت آدم، ابراهیم، صالح، شعیب، یونس، یوسف، محمد (ص) و ... می‌پردازد.

المیزان دارای ویژگی‌های خاصی است، مهم‌ترین ویژگی آن روش تفسیر قرآن به قرآن است.

علامه طباطبایی معتقد است که آیات قرآن یکدیگر را تفسیر می‌کند و توضیح یک آیه را با دقت می‌توان از آیات دیگر استخراج کرد. او می‌گوید: «همان طور که قرآن صریحاً می‌گوید: انا انزلنا علیک الکتاب تبیاناً لکل شیء (نحل / ۸۹). (قرآن را برای بیان هر چیز بر تو نازل کردیم)، چطور می‌توان قبول کرد که قرآن بیان هر چیز باشد اما بیان خودش نباشد.»

نویسنده در این تفسیر سعی کرده موضوعات مشابه در سوره‌های مختلف را با هم تحلیل و مقایسه کند. او ابتدا چند آیه از سوره مورد نظر را می‌آورد و بعد معنی آیات را بیان می‌کند سپس در بخش «بیان آیات» به مباحث موضوعی آیات می‌پردازد.

علامه طباطبایی از روایت‌ها احادیث و اخبار صحیح از ائمه اطهار (ع) و پیامبر اکرم (ص) نیز استفاده کرده است. در این تفسیر ملاک ارزیابی احادیث خود قرآن است. مؤلف به جعل احادیث و نسبت دادن راویان مورد اطمینان در تاریخ اسلام توجه داشته است و از آوردن روایاتی که سند آنها مشخص نیست خودداری کرده است.

توجه به فلسفه الهی از دیگر مشخصات المیزان است. نویسنده معتقد است که فلسفه الهی همان مفاهیم قرآنی در ارتباط با خدا، انسان و جهاد است.

در این تفسیر در زمینه مسائل اجتماعی و موضوعات روز نیز مسائلی آمده است مانند: آزادی، عدالت اجتماعی، مشکلات امت

از دیگر خصوصیات المیزان این است که علامه در مورد یک موضوع خاص نظریات مختلف را آورده و به نقد و بررسی آنها پرداخته و علل رد یا قبول آنها را بیان کرده است.

مسئله امامت و وظیفه امام از مواردی است که در این تفسیر به آن توجه بسیار شده است. علامه می‌گوید: «امام نه حکمی را وضع می‌کند و نه حکمی را که در سنت ثابت است، بر می‌دارد بلکه وظیفه امام، کشف حکم خدا در قضیه‌ها و موضوع‌های عام است.»

المیزان نخست به زبان عربی و در بیست جلد نوشته شد. پنج جلد نخست آن در ده جلد به فارسی ترجمه گردید. این ترجمه توسط استادان حوزه علمیه قم صورت گرفت که خود از شاگردان درس تفسیر علامه طباطبایی بودند. آنان عبارت بودند از: ناصر مکارم شیرازی، محمدتقی مصباح یزدی، عبدالکریم نیری بروجردی، محمدرضا صالحی کرمانی، سید محمد خامنه‌ای، محمدجواد حجتی کرمانی، محمد علی گرامی قمی و سید محمد باقر موسوی همدانی.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی به چاپ این مجموعه اقدام کرد، اما سید محمدباقر موسوی همدانی ترجمه دیگر مجلدات را ادامه داد تا اینکه علامه از او خواست تا ده جلد اول را بار دیگر ترجمه کند تا تمام این اثر به یک قلم نوشته شود، او نیز چنان که در مقدمه جلد اول اشاره کرده، ده جلد او را از نو به فارسی برگرداند.

المیزان به زبان‌های گوناگون از جمله انگلیسی، اردو، ترکی و اسپانیولی ترجمه شده است. ترجمه انگلیسی آن از اول قرآن تا آیه ۷۶ سوره نساء است که چهار جلد را در بر می‌گیرد.

ترجمه یک دست المیزان از سوی دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین در بیست جلد منتشر شده است.

ترجمه‌ای از خلاصه تفسیر المیزان، به همت فاطمه مشایخ نیز صورت گرفته است. این کتاب از سوره اعراف آغاز و با سوره هود پایان می‌پذیرد. نویسنده سعی نموده تا مباحث اصلی تفسیر المیزان را در این کتاب برای جوانان یادآوری کند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۰۸۱۰/المیزان-تفسیر-نگاهی/>